

Табыстар.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстар (эксперттік бағалау)

Шығарылған күні: 27.12.2022 жыл

Келесі шығарылым күні: 29.03.2023 жыл

1. Негізгі ойлар

Тоқсандағы жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстар

2. Глоссарий

3. Әдістемелік түсініктемелер

4. Пайдалы сілтемелер

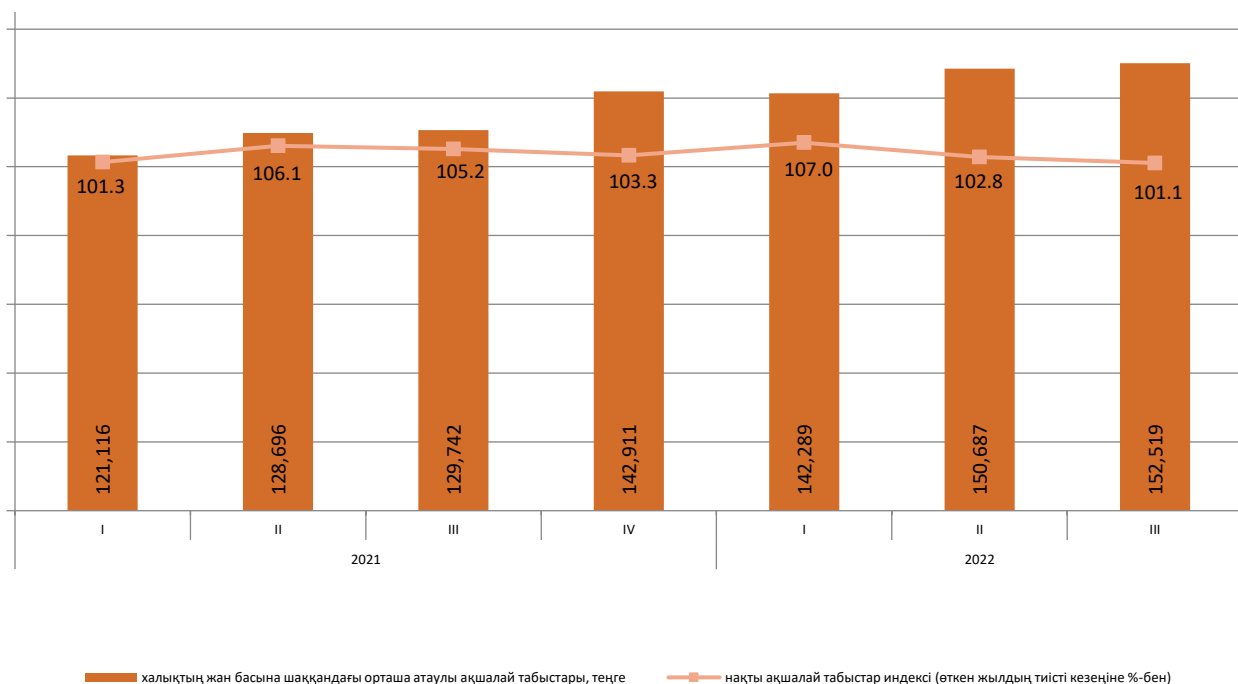
1. Негізгі ойлар

2022 жылғы III тоқсандағы бағалау бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары 152519 теңгені құрады, бұл 2021 жылғы III тоқсанмен салыстырғанда 17,6% жоғары, көрсетілген кезеңде нақты ақшалай табыстар 1,1% өсті.

Сурет 1

Тоқсандар бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары

теңге

Тоқсандағы жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстар

2022 жылғы III тоқсанда Қазақстан Республикасындағы халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары 152519 теңгені құрады және 2021 жылғы III тоқсанмен салыстырғанда 17,6% өсті. Осы кезеңнің тұтыну бағаларының индексі (16,3%) ескере отырып, халықтың ақшалай табыстары нақты мәнде 1,1% артты.

Кесте 1

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстары (бағалау)

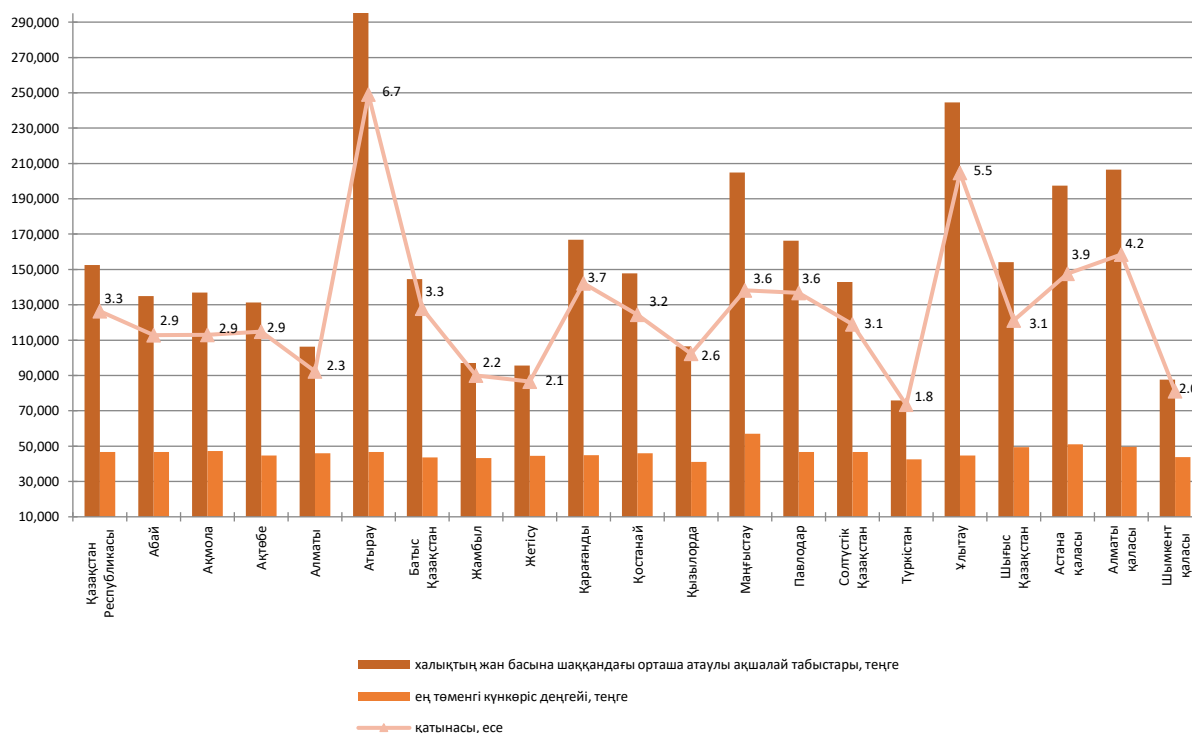
	Халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары, теңге			2022 жылғы III тоқсан, пайызбен			
				2021 жылғы III тоқсанға		2022 жылғы II тоқсанға	
	2022 жылғы III тоқсан	2022 жылғы II тоқсан	2021 жылғы III тоқсан	атаулы	нақты	атаулы	нақты
Қазақстан Республикасы	152 519	150 687	129 742	117,6	101,1	101,2	97,1
Абай	134 866	139 544	114 977	117,3	100,2	96,6	92,4
Ақмола	136 874	132 839	124 697	109,8	93,4	103,0	98,1
Ақтөбе	131 316	131 128	113 356	115,8	99,7	100,1	96,0

Алматы	106 267	111 915	97 033	109,5	95,6	95,0	92,1
Атырау	313 758	295 812	255 826	122,6	105,2	106,1	100,8
Батыс Қазақстан	144 554	145 956	126 641	114,1	98,4	99,0	94,7
Жамбыл	97 098	105 788	87 851	110,5	96,2	91,8	88,6
Жетісу	95 661	102 499	101 387	94,4	81,2	93,3	89,3
Қарағанды	166 873	164 924	141 451	118,0	100,9	101,2	97,0
Қостанай	147 809	146 537	128 080	115,4	99,1	100,9	96,4
Қызылорда	106 466	119 025	91 868	115,9	100,3	89,4	85,7
Маңғыстау	204 890	204 128	155 205	132,0	110,4	100,4	94,7
Павлодар	166 274	167 337	136 773	121,6	104,9	99,4	95,1
Солтүстік Қазақстан	142 848	138 576	119 909	119,1	102,3	103,1	98,6
Түркістан	75 867	83 019	67 515	112,4	96,6	91,4	88,6
Ұлытау	244 626	205 967	150 883	162,1	137,4	118,8	112,8
Шығыс Қазақстан	154 058	159 191	132 298	116,4	99,4	96,8	92,5
Астана қаласы	197 481	198 557	188 886	104,6	89,0	99,5	95,0
Алматы қаласы	206 587	203 302	177 731	116,2	100,2	101,6	97,7
Шымкент қаласы	87 637	91 681	80 381	109,0	94,4	95,6	91,9
Мах	313 758	295 812	255 826	162,1	137,4	118,8	112,8
Min	75 867	83 019	67 515	94,4	81,2	89,4	88,6
Max /Min, есе	4,1	3,6	3,8	1,7	1,7	1,3	1,3

2022 жылғы III тоқсанда халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары мөлшерінің ең жоғары мәні Атырау облысында белгіленді, онда көрсеткіш орташа республикалық деңгейден шамамен 2,1 есе артықтығы байқалды. Табысы ең төмен өңір болып Түркістан облысы белгіленді, осы өңірде халықтың табыс мөлшері орташа республикалық деңгейдің жартысын құрайды. 2022 жылғы III тоқсанда өңірлер бойынша халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарының ең жоғары және ең төменгі шамасы арасындағы ара қатынас 4,1 есені құрады (2021 жылғы III тоқсанда – 3,8 есе).

Сурет 2

2022 жылғы III тоқсандағы халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарының ең төменгі күнкөріс деңгейінің шамасымен ара қатынасы

Динамикалық кестелер:

[1. 2010-2022 жж. өңірлер бойынша өсіммен \(теңгемен\) тоқсандар бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары](#)

[2. 2010-2022 жж. өңірлер бойынша өсіммен тоқсандар бойынша халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарының индексі](#)

[3. Өңірлер бойынша халықтың нақты ақшалай табыстары, 2019 жылғы деңгейден % өсім](#)

2. Глоссарий

Халықтың атаулы ақшалай табыстары (бағалау) - халықтың ағымдағы тұтынуға, өндірістік қызметке және жинақтауға бағыттайтын ақшалай қаражаты;

Атаулы ақшалай табыстар индексі - базистік кезеңмен салыстырғанда есепті кезеңдегі атаулы ақшалай табыстардың өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш;

Нақты ақшалай табыстар индексі - базистік кезеңмен салыстырғанда есепті кезеңдегі бағалардың өзгеруін ескере отырып, атаулы ақшалай табыстардың өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш;

Жалдамалы жұмыспен қамтудан түсетін табыс - жалақы, көтермелеу төлемінің барлық түрлері, жалақыға үстемеақылар, жұмыскерлер жұмыс орны бойынша алатын алымдар, сыйақылар мен жәрдемақылар;

Қызметкерлердің жалақысы (еңбекақы) қоры - ұйымдар есептеген жиынтық ақшалай қаражат, сондай-ақ салықтар мен басқа да ұстап қалуларды (табыс салығы) ескере отырып, қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеу үшін ақшалай бірлікке аударылған заттай нысандағы қаражат (лауазымдық айлықақылар (тарифтік мөлшерлемелер), қосымша ақылар, үстемеақылар, сыйақылар, ынталандырушы және өтемдік сипаттағы төлемдер) міндетті зейнетақы жарналары), оларды қаржыландыру көзіне және нақты төлеу мерзіміне қарамастан;

Өзін-өзі жұмыспен қамтудан түсетін табыс - өзін-өзі жұмыспен қамту негізінде тауарлар мен қызметтерді өндіруден алынатын ақшалай және заттай нысандағы табыс;

Тұтыну бағаларының индексі (ТБИ) – халықтың жеке тұтыну үшін сатып алатын тауарлары мен қызметтерінің тіркелген себетіне бағалардың орташа деңгейінің уақыт бойынша өзгеруін сипаттайтын көрсеткіш.

3. Әдістемелік түсініктемелер

Халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары туралы ақпарат Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті Төрағасының 2016 жылғы 21 қыркүйектегі № 214 бұйрығымен бекітілген, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2016 жылғы 21 қазанда № 14350 болып тіркелген, халықтың атаулы ақшалай табыстарын есептеу (бағалау) жөніндегі әдістемеге сәйкес ай сайынғы, тоқсан сайынғы және жылдық негізде қалыптастырылады.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс көрсеткішін есептеу макро деңгейде халықтың табысы – жалдамалы жұмыспен қамтудан түсетін табыстар (жалақы), дербес жұмыспен қамтудан түсетін табыстар, төленген әлеуметтік трансферттер, басқа да табыстар туралы барлық деректерді (статистикалық және әкімшілік) біріктіру жолымен жүзеге асырылады, өйткені есептеу бір адамға шаққанда жүргізіледі.

Халықтың атаулы ақшалай табыстарын бағалау (бұдан әрі - ХААТ) жыл басынан бастап кезең ішінде тек Қазақстан Республикасы бойынша, ал тоқсан мен жыл ішінде-Қазақстан Республикасы мен өңірлер бойынша өспелі қорытындымен ай сайын жүргізіледі.

Халықтың жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарын есептеу келесі негізгі кезеңдерді қамтиды:

- 1) жалдану бойынша жұмыстан түскен атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 2) еңбек ақыны жасыруға жете есептеу коэффициентін есептеу;
- 3) өз бетінше жұмыспен қамтылудан түскен атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 4) халыққа төленген ағымдағы трансферттерді есептеу;
- 5) халықтың өзге де ақшалай табыстарын есептеу;
- 6) жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 7) атаулы және нақты ақшалай табыстар индекстерін есептеу.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табысты есептеу

ХААТ жалпы шамасы жалдамалы жұмыстан, өз бетінше жұмыспен қамтылудан түскен табыстарды, ағымдағы төленген трансферттерді және өзге де ақшалай табыстарды жиынтықтау жолымен анықталады.

Жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыс мынадай формуламен анықталады:

$$ААТ_{\text{жан басына/шақ}} = \frac{\sum ААТ_{\text{жалпы}}}{\text{Саны}_{\text{халық}}}$$

мұнда:

$\sum ААТ_{\text{жалпы}}$ – есепті кезеңдегі ХААТ-тың жалпы сомасы;

$\text{Саны}_{\text{халық}}$ – есепті кезеңдегі елдегі халықтың саны.

Алғашқы статистикалық деректерді ұсыну мерзімінің әртүрлілігіне және жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) мен ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған деректерді нақтылауға (түзетуге) сәйкес ай, тоқсан мен жылдық кезеңдерге халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарының жалпы мөлшерін алдын ала есептеу (бірінші бағалау) және қайта есептеу (екінші бағалау немесе нақтылау) жүргізіледі.

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарын алдын ала есептеу жыл басынан бергі кезең үшін есептік кезеңнен кейінгі күнтізбелік 40-шы күні ай сайынғы және тоқсандық жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) және ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған деректер негізінде, сондай-ақ сарапшылық бағалау мен есептеу (бағалау) кезінде болмаған статистикалық көрсеткіштерді есептеу негізінде жүзеге асырылады.

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарын жыл басынан бергі кезеңге және жылға қайта есептеу (нақтыланған бағалау) жылдық жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) және ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған жылдық деректер негізінде есепті кезеңнен кейінгі жылдың қыркүйегінде жүзеге асырылады.

Атаулы ақшалай табыстың индексін есептеу.

ХААТ серпінін бағалау үшін атаулы ақшалай табыстардың индексі есептеледі:

$$ААТ_i = \frac{ААТ_i}{ААТ_0} * 100\%$$

где:

ААТи- атаулы ақшалай табыстардың индексі;
 ААТе- есепті кезеңдегі жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс;
 ААТб- базистік кезеңдегі жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс.

Нақты ақшалай табыстың индексін есептеу

Нақты көріністе жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыс көрсеткішін есептеу тұтыну бағалары индексінің көмегімен жүргізіледі.

Нақты көріністе жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табысты есептеу ағымдағы көрсеткішті базистік кезеңнің салыстырмалы бағаларына келтіру әдісімен мына формула бойынша жүзеге асырылады:

$$\text{НАТи} = \frac{\text{НАТи}}{\text{ТБИ}} * 100\%$$

где:

НАТи— нақты ақшалай табыстардың индексі;

ААТи – есепті кезеңдегі атаулы ақшалай табыстардың индексі;

ТБИ– есепті кезеңдегі тұтыну бағаларының индексі.

4. Пайдалы сілтемелер

[Халықтың атаулы ақшалай табыстарын есептеу \(бағалау бойынша\) әдістемесі](#)

[Атаулы ақшалай табыстар, «Талдау» Ақпараттық-талдау жүйесі](#)

Шығаруға жауапты: Еңбек және тұрмыс деңгейі статистикасы департаменті	Департамент директоры: Н. Белоносова Тел. +77172 749022	Орындаушы: А. Макшаева Тел. +7 7172 749262 E-mail: a.makshayeva@aspire.gov.kz	Мекенжай: 010000, Астана қаласы Мәңгілік ел даңғылы, 8 Министрліктер үйі, 4-кіреберіс
--	--	---	---